

Willem Jansen

BULLETIN

De Dag van Westzaan

Expositie in het 'Jansen Woonhuis'

Pieter Molenaar

Brief aan Cornelis Koning

De Dag van Westzaan 2018

Het begon met een geweldig aanbod van beeldhouwer Kees Koeman tijdens de Zaanse KunstSalon in april 2017. En na bijna 1,5 jaar staat hij daar dan die zaterdag 8 september, op De Dag van Westzaan, in het Willem Jansen plantsoen. Het bronzen borstbeeld van Chris Jansen, eerst nog afgedekt met een deken en in plastic verpakt klaar om te worden onthuld. Het weer werkt die dag prima mee. De dagen ervoor is er in het perkje door dorpsgenoot Ton Heermans, bekend van timmer- en restauratiebedrijf De Zeug in Zaandam, een betonnen sokkel opgetrokken en is het beeld hierop gemonteerd.

Veel belangstellenden verzamelden zich die zaterdagmiddag op de hoek Watermolenstraat/ Kerkbuurt waar bestuurslid Arjen van Ginkel

iedereen van harte welkom heette bij de officiële onthulling van het beeld. Hij memoreert de activiteiten van de stichting in het Chris Jansen jaar 2018 en vervolgt met een schets over het ontstaan van het perkje waar in het verleden een winkel/woonpand plaats moest maken om het steeds drukker verkeer op het kruispunt voldoende vrij zicht te geven. Jarenlang werd de plek overwoekerd door struiken. De toevallige ontdekking in de jaren 1980 van het beeld van Willem, gemaakt door Slavomir Miletic, bracht hierin verandering. De gemeente was bereid om het perceel in bruikleen aan de stichting te geven, en na een stevige onderhoudsbeurt kon daar in 1985 het bronzen beeld van Willem worden onthuld.

En meer dan 30 jaar later is de beurt aan Chris om een plekje naast zijn vader in te nemen. Tot slot werd aandacht gevraagd voor het "Jansen" vogelhuisje aan de boom in het perkje; een cadeau aan de stichting van Jesse Staphorsius.

De onthulling van het Chris beeld werd verricht door Annelies van Goolen, kleindochter van Willem Jansen. Een bijzonder moment, temeer omdat Annelies een zeer goede band met haar oom Chris had.

En nu, in het Chris Jansen jaar 2018, zijn vader Willem en zoon Chris en elk in brons herenigd in hun perkje, samen rustig kijkend naar het haastige drukke verkeer wat zich elke dag weer door de Kerkbuurt spoedt.

Kerstin en Pascal met Annelies van Goolen

of slaapkamer, de Weelbrug, het huis van de burens, de waterput achter het huis of de achtertuin in volle bloei.

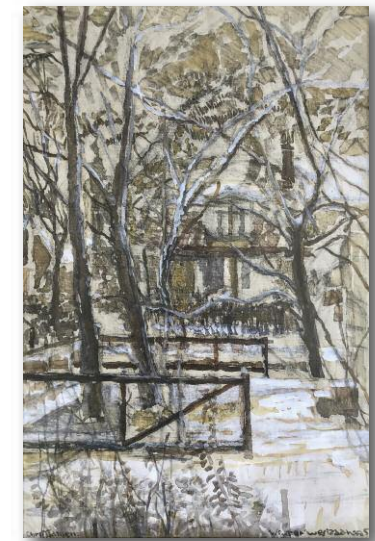
“Ja, natuurlijk, leuk!”, was de spontane reactie van de huidige bewoners, Kerstin Zaalberg en Pascal van Velzen met hun kinderen.

Expositie in het ‘Jansen woonhuis’ aan de J.J. Allanstraat 382

Het is een geweldig idee, uniek ook, en we kunnen het altijd vragen. Dat was de gedachte bij het idee om tijdens De Dag van Westzaan, in combinatie met de onthulling van het beeld, een kleine expositie in te richten in het woonhuis waar de familie Jansen vanaf 1942 bijna 30 jaar heeft gewoond. Een aantal werken voor één dag terug op de plek waar ze indertijd zijn gemaakt. Winterse uitzichten uit de woon-

Het resultaat was een kleine expositie met uiteindelijk wel 30 werken. Het werd een drukte van jewelste met honderden geïnteresseerde bezoekers. Verschillende bezoekers namen zelf een werk van de Jansens mee om te laten zien; anekdotes en verhalen werden gedeeld. Het bezoeken van de expositie was vooral voor Annelies van Goolen speciaal: na tientallen jaren was ze weer even terug in het woonhuis waar ze met haar ouders (haar vader was Wim Jansen, de oudste zoon van Willem) opgroeide en jaren woonde; samen met het gezin Willem Jansen. Voor haar een bijzonder feest van herkenning en herinneringen.

Verschillende mensen kwamen hun werken van Chris en Willem laten zien. Chris Jansen, Winter in Westzaan 1952. Uitzicht uit woonhuis J.J. Allanstraat richting De Weel.

De Middel

Naar aanleiding van de expositie in het Jansen woonhuis kreeg de stichting verschillende foto's van zowel bekende als onbekende werken toegestuurd. Zo ook de foto van het schilderij van een huis aan de Middel. Willem Jansen heeft indertijd een aantal aquarellen gemaakt voor de plaatjes serie van Molenaar's Kindermeel. Mevrouw Elizabeth Wiepjes-Grootes heeft het in 1966 laten maken door Willem Jansen. Bijzonder is de datering 1966; na het overlijden van Chris in 1961 heeft Willem nauwelijks nog werken geschilderd.

Hij gebruikte zeer waarschijnlijk de aquarel of zijn studieschetsen voor dit schilderij

gezien de gelijkenissen tussen de twee afbeeldingen. Het huis aan de Middel is jaren geleden gesloopt. Over Molenaar's Kindermeel is recentelijk een boek verschenen waarin verschillende afbeeldingen van de originele aquarellen van Willem Jansen zijn afgebeeld. Een verzameling verpakkingen, speel- en lesmateriaal en reclameposters van Molenaar's Kindermeel zijn van 30 oktober tot en met 31 januari 2019 te zien in het Zaanse Museum.

Brons gieten

Bij het maken van een brons, zoals het Chris beeld, komt veel kijken. De maker Kees Koeman legt het hele proces nog eens uit:

“Ik heb Chris in mijn jonge jaren goed gekend. Het was een bijzonder mens en met zijn postuur heeft hij bij mij indertijd een onuitwisbare indruk achtergelaten. Ondersteund met fotomateriaal uit het archief van de stichting had ik zo een goede herinnering aan Chris om met het beeld aan de slag te gaan. Eerst heb ik het beeld in klei op schaal gemaakt om de goede verhoudingen, gelaatsuitdrukking en vooral ook de juiste oogopslag te vinden. Vervolgens heb ik het beeld in klei gemaakt in de schaal zoals het nu in het perkje staat.

De volgende stap is om hiervan met latex en gips een mal te maken. In deze mal wordt vervolgens hete en dus vloeibare was gegoten, wat stolt tegen de koude binnenwanden van de mal. Hierdoor ontstaat een afdruk van het beeld in was, met een wanddikte van ongeveer een halve centimeter. Omdat het hier een beeld betreft met een groot volume dient er hol gegoten te worden, dit ter voorkoming van krimpscheuren en ook om het gewicht van het beeld te beperken en daardoor bronskosten te besparen. Daartoe moet het beeld gevuld worden met een hard wordende massa van een mengsel van gips, chamotte klei en water (kernvulling). Vervolgens worden er lange spijkers door de waskop in de nu ontstane kern geslagen, dusdanig dat

de spijkers ruim blijven uitsteken. Hierna worden giettrechter, gietkanalen en ontluchtingskanalen aan het beeld gemonteerd. Als dit allemaal is uitgevoerd, wordt het geheel in een bekisting geplaatst, waarna deze vol gegoten wordt met gips, waarbij gezorgd wordt dat de monden van trechter en kanalen bovenin vrij blijven. De uitstekende spijkers zitten nu vast zowel in kern als in de gipsmassa. Hierdoor kan de kern bij het uitstoken niet aan de wandel gaan. Na uitharden wordt de bekisting verwijderd, het ontstane blok wordt omwikkeld met staaldraad ter voorkoming van barsten bij het uitstoken.

Mal van was

Dit blok wordt vervolgens in een oven langzaam opgewarmd en gedurende 8 uur op 650° verhit waardoor de was in het blok smelt en er dus uit loopt. Van het beeld blijven alleen holtes over; vandaar dat ook wel wordt gesproken van de verloren was-methode. Via de aangebrachte giettrechters worden de holtes volgegoten met het vloeibare brons met een temperatuur van circa 1.150°. Na afkoeling wordt het mengsel van gips en gravel weggehakt/uitgestoken en resteert een afdruk in brons van het beeld. Maar ook dan moet nog het nodige worden gedaan: de kanalen moeten worden afgeslepen en het beeld wordt geheel afgeslepen (ciselieren) om de ruwe giethuid te verwijderen. De laatste stap is om het beeld te patineren, een kleur mee te geven. Hiervoor wordt het beeld opnieuw verhit en aangestreeken met een chemisch middel om uiteindelijk tot de gewenste kleur te komen. Met een laatste afwerking wordt het gepatineerde bronzen beeld in de was gezet en uitgepoetst.

Een ambachtelijk en intensief proces. Ik heb het echter met het grootste plezier gedaan. Al was het maar ter nagedachtenis aan deze unieke Zaanse kunstschilder die in zijn te korte leven toch een prachtig oeuvre heeft nagelaten.”

Tot zover de toelichting van Kees Koeman. De stichting is hem buitengewoon erkentelijk voor zijn inzet en betrokkenheid bij het tot stand brengen van dit beeld.

Meer informatie kan worden gevonden op: ceeskoeman-bronzenbeelden.nl.

Kees Koeman

Het lied van Westzaan

Als de zon zachtjes naar boven gaat
Het oker boven de rietkraag staat
De eerste tractors brommen
door de straat

*Jij bent de mooiste van het hele land
Van noord naar zuid tot aan de waterkant
Ik prijs de dag dat ik ben aanbeland
In mijn mooi Westzaan*

Ik geniet van witte wieven die dansen
Van de liefdesdans van twee witte ganzen
Van de groen/bruine woerden die snaterend
sjansen
En hun lente die begint

*Jij bent de mooiste van het hele land
Van noord naar zuid tot aan de waterkant
Ik prijs de dag dat ik ben aanbeland
In mijn mooi Westzaan*

Sluit ik mijn ogen hoor ik in het veld
Dat iedere molen zijn verhaal vertelt
Dat alleen de snelheid van de wind hier telt
Dan voel ik mij bij jou

En vaar ik
Door het Guisveld heen
Dwars door mijn land van klei en veen
Ik heb je liever, liever, liever dan een iedereen
Want ik ben bij jou
Ik zei hier ja en zeg het duizend keer
Ik wil jou, jou, jou, en nooit iets anders meer
Jij geeft mij de liefde, keer op keer
Hier voel ik mij thuis,
Want...

*Jij bent de mooiste van het hele land
Van noord naar zuid tot aan de waterkant
Ik prijs de dag dat ik ben aanbeland
In mijn mooi Westzaan*

Ik zie mijn dorp 's winters op het ijs
Zwierend maken kroosduikers - hun reis
Over de besneeuwde plekken of het
donkere grijs
Dwars door de natuur

*Jij bent de mooiste van het hele land
Van noord naar zuid tot aan de waterkant
Ik prijs de dag dat ik ben aanbeland
In mijn mooi Westzaan*

Geniet van het stel dat voor de liefde gaat
En wachtend voor het Reghthuys staat
foto bij de molen, niet ver vandaan
Geluk in hun Westzaan

*Jij bent de mooiste van het hele land
Van noord naar zuid tot aan de waterkant
Ik prijs de dag dat ik ben aanbeland
In mijn mooi Westzaan*

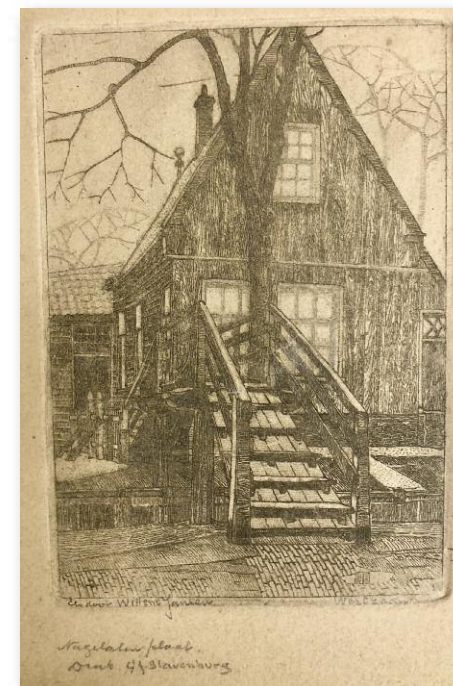
Daar staat Willem Jansen op de hoek
Hij praatte via zijn schildersdoek
Vergeten plekken blijven zo altijd bestaan
Van ons kleurrijk Westzaan

**Tekst en Muziek: Jeroen Conijn en Jeroen Duijvestijn
Harmoniebewerking: Rolf Hoogenberg**

Tijdens De Dag van Westzaan was ook de première van het lied 'Westzaan' te horen.
Een treffend sferbeeld over het dorp, waarin ook aandacht is voor Willem Jansen.

Schenking

Mevrouw Koomen-Doets uit Krommenie schonk de stichting een ets van Willem Jansen. Het betreft een nadruk, gemaakt door G. A. (Gerrit) Slavenburg (1899-1978), die ook les kreeg van Willem Jansen. Kort na de oprichting van de stichting in december 1973 heeft Slavenburg van een aantal nagelaten etsplaten van Jansen afdrucken gemaakt. De afbeelding betreft een houten woonhuis te Westzaan met een bruggetje over de weg-sloot die in latere jaren is gedempt. Een originele (door Jansen zelf afgedrukt en gesigneerd) afdruk is afgebeeld in het boek 'Willem Jansen in Zwart-Wit' (blz 44). Ook is deze ets, met nog een aantal etsen van Jansen, in 1938 aangekocht door het Rijksprentenkabinet van het Rijksmuseum in Amsterdam. Het boek over het grafische werk van Willem Jansen is nog steeds te verkrijgen bij Galerie Staphorsius in Westzaan (of neemt u contact op met de stichting. (info@willemjansenstichting.nl).

Hoe wordt een ets gemaakt?

Etsen is een diepdruktechniek waarbij wordt getekend op een met vernis afgedekte koperen of zinken plaat. Vervolgens wordt de plaat in zuur of zout gebeten (geëtt). Dan wordt de inkt in de lijnen gewreven, waarna de plaat wordt afgeslagen zodat alleen de inkt in de geëtte lijnen achterblijft. Daarna wordt de in-geënte plaat met een pers afgedrukt op vochtig papier. Bekend is ook de droge naald ets, maar eigenlijk is dit geen etstechniek, omdat hierbij direct in de plaat wordt gekrast en de stap van het zuur- of zoutbad wordt overgeslagen.

Schenking

Van de heer Piet Hein van der Ploeg ontving de stichting een portret in olieverf op doek, in 1931 gemaakt door Willem Jansen. Het schilderij is afkomstig uit de nalatenschap van mevrouw Nella van der Ploeg-Molenaar en is een meisjesportret van haar op 6-jarige leeftijd. In het artikel “Het meisje van de thee” in het Bulletin 2-2014 wordt het verhaal achter dit schilderij uiteengezet. De vader van mevrouw Van der Ploeg, Pieter Molenaar, had een schildersbedrijf dat gespecialiseerd was in reclame- en decoratiewerk. Ook bezat hij een etspers, en dit enorme apparaat maakte dat het woonhuis van het gezin Molenaar in de Botenmakersstraat 43 te Zaandam uitgroeide tot een ontmoetingsplek voor Zaanse kunstenaars om daar hun grafische werk te kunnen afdrucken. Mogelijk dat Willem Jansen dit portretje

van dochter Molenaar als een wederdienst heeft geschilderd. Het gezin Jansen woonde toen in bij de familie Venema aan de J.J. Allanstraat 384 in Westzaan. Jonge Nella moest dus naar Westzaan om daar te poseren. In 2014 haalde mevrouw Van der Ploeg herinneringen hierover op: “Ik weet wel dat ik in het begin een beetje bang was voor die man met die grote baard en indringende ogen. Het was een flamboyante man, met aan zijn zijde altijd zijn zoon Chris. Die kon zo koeïg naar je kijken. En hij was zo dik. Als jong meisje vond je dat toentertijd niks.” Zo maar een portret van een meisje op 6-jarige leeftijd. Maar een schilderij met een mooie herinnering erbij en een mooie aanvulling voor de collectie en het documentatiemateriaal van de stichting.

Pieter Molenaar (1888 -1967)

Pieter Molenaar had zoals opgemerkt een bloeiend schildersbedrijf, maar hij koesterde ook artistieke aspiraties en wilde het liefst kunstschilder worden. In de jaren 1920 was hij één van de leerlingen van Willem Jansen. Later werd hij begeleid door de kunstschilder Jac J Koeman, en de kinderen van het gezin gingen wel mee naar Koeman om daar te poseren. Door drukte met zijn schildersbedrijf resteerde onvoldoende tijd om echt aan de kunst te besteden. Zodra er echter gelegenheid was werkte Molenaar in zijn atelier op de verdieping aan de noordkant van het woonhuis. Ook tijdens gezinsuitjes ging het tekenboekje mee, en de schetsen werden vervolgens thuis uitgewerkt. In de bezettingstijd werd met de fiets en schetsboek op zak de Zaanstreek verkend. Molenaar was ook een vogelliefhebber en het bekende vogeldeter-

mineerboekje ‘Zien is kennen!’ van Zaankanter Rein Stuurman was dan altijd bij de hand. Molenaar bezat ook een etspers, waardoor zijn woonhuis uitgroeide tot een verzamelplek van Zaanse kunstenaars die daar hun etswerk konden afdrucken. Zo kwamen Gerrit de Jong en Gerrit Jan de Geus over de vloer. En

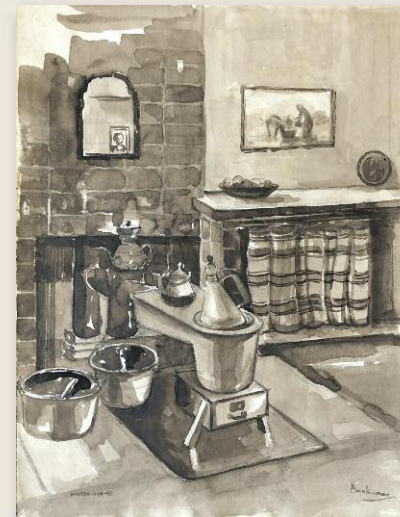
Pieter Molenaar

Pieter Molenaar, De Zaan

Willem Jansen, die werd herinnerd als een zwierige man.

In februari 1946 werd Molenaar getroffen door een hersenbloeding en de gevolgen hiervan belemmerde hem helaas verder nog te schilderen.

Pieter Molenaar, Interieur

Een brief van Willem Jansen aan Cornelis Koning

Willem Jansen is lang bevriend geweest met de Zaanse kunstenaar Cornelis Koning (1893-1951). Samen hadden ze in 1922 hun eerste belangrijke verkoopexpositie in Amsterdam. Een brief uit 1923 van Jansen aan zijn vriend leidde tot deze boeiende bijdrage van Theo van der Steen, beeldend kunstenaar die woont en werkt in Tilburg en initiatiefnemer is van de website corneliskoning.nl.

Willem Jansen verhuist in 1919 met zijn gezin vanuit Amsterdam naar Wormerveer. Hij komt terecht in de wereld van “De Zaan-kanter”. De kunstenaars in de Zaanstreek hebben een eigen vereniging met deze naam en exposeren als groep op verschillende locaties in de omgeving. Zo opent voorzitter Freek Engel in december 1920 een expositie in het Nutsgebouw, Czaar Peterstraat en schrijft een journalist in de Zaanlander: “De Zaan-kanter hebben getoond werklust, energie en ook wel kunstenaarschap te bezitten. Dit is, in één jaar, reeds de derde tentoonstelling door hen gebracht en de kwaliteit der inzendingen gaat in stijgende lijn. Ook (en misschien vooral) is het bestaan en werken van een vereniging als deze jonge club er eene is, goed en noodzakelijk voor onze streek. Noch maar al te vaak hoort men hier over kunst en kunstenaars minachtend spreken en kunst als iets onnuttig en overbodig betitelen...”

Jansen vindt aansluiting bij deze groep in 1921, leert bijna leeftijdgenoot Cornelis Koning kennen en doet mee met de tentoonstelling in december van dat jaar in het Nutsgebouw. De Zaanlander schrijft: “Van Willem Jansen vonden we zeer mooi “Interieur met kaarslicht” en “Tegen zon”. Andere exposanten waren onder andere Wim Aten, Teun Bakker, Cees Bolding, Freek Engel, Tine Honig, Simon Rood, Jan Rot, Jaap Kaal en Cornelis Koning.

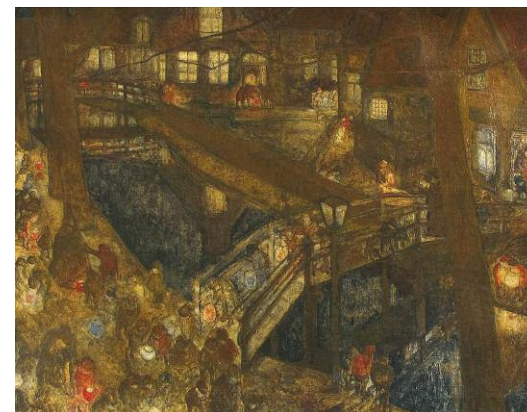
In 1922 exposeren Jansen en Koning samen bij tegelhandel Heijstee, Smit & Co aan de Herengracht in Amsterdam. De tegelhandel had een aparte expositieruimte speciaal voor kunstenaars. Iemand als Leo Gestel had er al eens geëxposeerd. Als men de catalogus bekijkt ziet men dat de tentoonstelling omvangrijk geweest moet zijn. Ieder exposeert een dertigtal werken. Jansen laat vooral bloemstillevens zien, enkele landschappen en twee portretten “Anny” en “Wimmie”.

Koning exposeert Amsterdamse stadsgezichten en Zaanse onderwerpen, maar ook laat hij nog werken zien die gemaakt zijn in Brugge. Wat opvalt zijn de prijsverschillen. Het stilleven “Het blauwe schaal-tje” van Jansen kost 350 gulden. Werken van Koning, op dat moment nog Rijksacademiëstudent, zijn gemiddeld duurder. Voor een schilderij “St. Maartenavond (kinderfeest aan de Zaan)” vraagt hij 500 gulden.

Het volgend jaar in 1923 exposeert Cornelis Koning succesvol bij kunsthandel Annie Everts in Rotterdam. Er verschijnt een lovend artikel in Elseviers Geïllustreerd Maandschrift.

Portret Willem Jansen door Cornelis Koning, vermoedelijk 1920, olieverf op linnen, 30 x 25 cm, niet gesigneerd, niet gedateerd, particuliere collectie.

Cornelis Koning (1893-1951)
St Maartenavond
Olieverf op doek, 92 x 110 cm

Hiervan moet Willem Jansen op de hoogte zijn gebracht en dit kan een reden zijn geweest om zijn vriend een brief te schrijven. De brief is gedateerd 30 mei en verstuurd naar het adres Nassaulaan 34 (boven), Bussum van de familie Koning die in 1922 hiernaar was verhuisd. Niet bekend is of de nieuwe expositie van Koning eind mei nog werd voorbereid, al liep of was beëindigd.

Beste Cor, "Ik ben nieuwsgierig wat jij voor ondervindingen opdoet in Rotterdam. Schrijf mij dat eens spoedig."

De brief blijkt ook nog om een andere reden te zijn geschreven: een kwestie met kunstenaar Jaap Kaal, goede vriend van Koning. In de brief beschuldigt Jansen Kaal ervan te roddelen over de vader van Koning, en zijn vrienden "door 't slijk te halen". Jansen schrijft Kaal vaker op een leugen te hebben betrapt. Wat met de roddel precies is bedoeld is niet bekend. Mogelijk had het te maken met het conflict dat vader Koning had met zijn compagnons en neven Honig na het faillissement van hun bedrijf en de afwikkeling ervan.

De vraag die opkomt is of Jansen zichzelf hier wel in een beter daglicht plaatst door deze nogal zware beschuldiging. De volgende dag al op 31 mei klimt Koning in de pen.

De brief met zijn reactie is een uniek document, omdat we hierdoor de persoonlijkheid Koning leren kennen. De kunstenaar is geraakt door de beschuldiging maar probeert rustig te blijven en zoekt weloverwogen naar de goede woorden. Hij schrijft niet over een expositie in Rotterdam.

Beste Wim, "Met recht moet je zeggen van praten komt weer praten en nog veel erger, nog veel ernstiger, nog veel naarder dingen - Gerust ik bemoei me liever niet met dat eeuwige geklets over en weer, en schrijf er liever niet over, denk nooit aan anderen als goed, zei ik ook Prof der Kinderen, toen hij mij zei ik ben een doorgerookte pijp, want een slechte gedachte over een ander getuigt tegen jezelf".

Nog een andere reden voor Jansen om Koning te schrijven kan een gemiste afspraak of ontmoeting zijn geweest in Rotterdam met Gijsbert van Rede, de kunstverzamelaar die later vanaf 1925 mecenas zal worden van Koning.

Niet helemaal duidelijk is, wat er mis is gegaan. Koning schrijft: "Nu kwam ik bij hem, hij heeft zich wel vijf uur met mij opgehouden, in ware ernst en liefde zoodat mijn liefde voor hem nog veel grooter is geworden. Hij had zijn dag er voor gezet mij te ontvangen, zei hij me. Geloof jij nu zelf niet, als jij de vorige week Donderdag heen gegaan was, hij ook meer tijd disponibel had gehad voor jou, dan had hij het er ook bepaald (op gezet?). 't Is een innig fijne man, die ik zeer hoogacht".

Vervolgens komt Koning in de brief nog terug op Jaap Kaal.

"Ook ik ken Jaap al zoolang, en onze vriendschap is groot, zou ik dan niet alles kalm bepraten als ik hem eens spreek. Gerust verder bemoei ik met de zaak in 't geheel niet meer, als je zoo wil leven, heb je met iedereen ruzie, en ik heb 't graag met niemand. Ik heb graag enige groote vrienden die kennen en begrijpen, wat ik bedoel, om daarmee te leven, om

Wormerveer 30 mei 1928.
Beste Cor,
Ik ben nieuwsgierig wat jij voor
ondervindingen opdoet in Rotterdam.
Schrijf mij dat eens spoedig.
Ik heb er een over nagedacht hoe we zullen
doen met Kaal.
Raar jij nog niet blijven schrijf ook niet
overhaast
Wat hem serieus een klein beetje vragen.
ook wat was voor hem hij de laatste haalde
van te baden.
Je Louis van pralen en:
9000 betrapte ik hem wel meer op n leugens
maar serieus las iemand en eigenlijk mede
op. Was krijg te geneeg van alles.
Naag meid en bronnen in orde af
je niet overtuigen zijn was in orde af
Ik weet wel dat te ~~te~~ een. Bosse Tonghad
maar, dat hij in leger vreeser al tot 't
hem haalde had ik nooit aenier
hem gezocht.
Toel dat hij zelf het best ondervinden
was hij deed.
Van Koning
Steds je Wim
Groet van de kinderen.

Familie Koning in Zaandijk, rond 1910, v.l.n.r. staand Evert Koning, Piet Koning en Cornelis Koning, zittend Willemien Koning – de Jager en Pieter Koning.

Portret Pieter Koning, vader van de kunstenaar, aquarel op papier, 30 x 25 cm, l.o. C.Koning 1919, particuliere collectie.

nooit met 't eeuwig kleinburgerlijk gepeuter en geklets over de anderen”.

De brief van Koning, die bewaard is gebleven is een met potlood geschreven ontwerp zonder een enkele doorhaling, en waarschijnlijk heeft hij deze naderhand met pen overgeschreven. Koning besluit zijn schrijven met een wens: “Nog even wil ik je zeggen, dat van al dat gepraat en geschrijf over dergelijke dingen maar onaangenaamheden komen vanmorgen was ik niet thuis. Mijn vader vond jou brief. Las zonder bril; P. Koning, opende de brief las hem. Toen ik thuis kwam zei hij de brief zonder opzet te hebben geopend, maar dat hij van de inhoud niets begreep, en waarom hij in de brief werd aangehaald. Och konden de mensen toch eens zoover komen, dat ze alleen 't oog op zichzelf hadden om zichzelf op te bouwen, om zichzelf te veredelen.

't Beste met Annie, en de kinderen, werk met moed en volharding, een groet van Cor.”

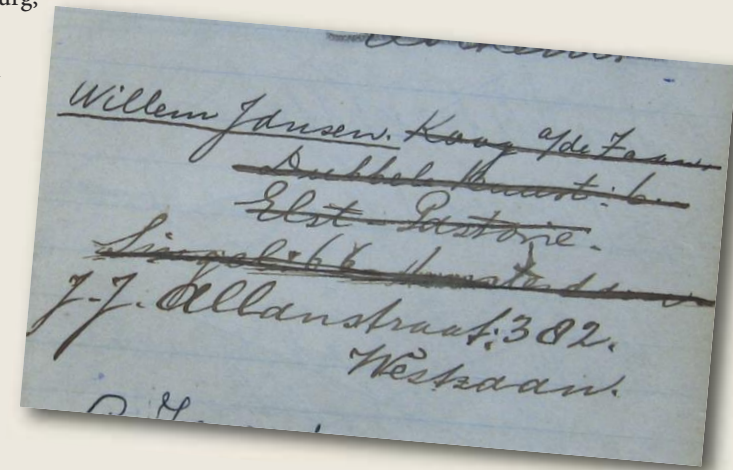
daarmede alles in 't heiligst vertrouwen te kunnen meedeelen, 't hooge, 't heerlijke, de verrijzenis, dat is mijn ideaal, en bemoei me

Jansen en Koning zijn vrienden gebleven. Zo is bekend dat Jansen in 1930 in Renkum heeft geschilderd en Koning hoogstwaarschijnlijk in het naburige Elst heeft opgezocht. In 1937 heeft Koning het gezin Jansen opgezocht in de voormalige pastorie in Elst, het huis waar Koning begin jaren '30 ook heeft gewoond. Het kan zijn dat de kunstenaars elkaar een tijd uit het oog hebben verloren maar het is ook mogelijk dat ze op een of andere manier toch contact hielden. Een aanwijzing hiervoor is de door Koning gemaakte potloodtekening van een hoek van een zolder dat “Het Hemeltje” zou kunnen zijn.

“Het Hemeltje?”, potloodtekening Cornelis Koning, jaren '40, particuliere collectie.

Theo van der Steen, beeldend kunstenaar, woont en werkt in Tilburg, initiatiefnemer www.corneliskoning.nl

In het adressenboekje van Koning (in het bezit van Theo van der Steen) werden de adreswijzigingen netjes bijgehouden.

De volgende adressen van de familie Jansen staan bij Koning vermeld:

- Koog a/de Zaan Dubbele buurt 6
- Elst Pastorie
- Singel 66 Amsterdam
- J.J. Allanstraat 382 Westzaan

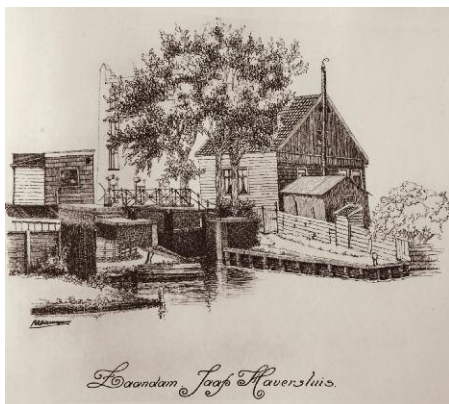

Jisp

‘Zaens Skoon’

DE WERELD VAN REMMET OUWEJAN EN BUSCHENHENKE

De stichting organiseert in samenwerking met Galerie Staphorsius in Westzaan de expositie ‘Zaens Skoon’; een reis naar de Zaanstreek van vroeger. Zaens Skoon brengt vervlogen tijden, toen weilanden, water en molens de Zaanstreek haar gezicht gaven. Inmiddels is er asfalt, steen en fabriek voor in de plaats gekomen. Dat contrast met vroeger wordt duidelijk omdat er van verschillende plekken die de kunstenaars een eeuw geleden vastlegden foto’s zijn gemaakt die laten zien hoe het er vandaag uit ziet.

Zaandam, Jaap Haversluis

De expositie is te zien van 26 januari tot en met 20 april. De aandacht zal vooral uitgaan naar het werk van fijnschilder HJA Buschenhenke (1868–1938) en tekenaar Remmet Ouwejan (1897–1972).

In de loop van de 19e eeuw raakten meer kunstenaars geïnspireerd door de Zaanstreek. Het was voor internationale grootheden als Monet en Guillaumin een exotische wereld vol kleurige huisjes en veel groen met de schittering van de Zaan als leidend motief.

De kunstenaars binnen de Zaanstreek zelf werkten vaak vanuit een andere drijfveer. Zo was daar op een dag de kleine grote man Jan Kruijver. Hij zag de schoonheid van de rap verdwijnende molenwereld: met tomeloze energie legde hij alles vast vlak voor dat het genadeloos viel onder de slopershamer. En dat was heel wat, omdat de Zaanstreek de houtbouw verving door stenen. Dankzij Kruijver weten we nog veel van de molens, huizen en buurtjes die zo karakteristiek waren voor de dorpse streek. Dat vastleggen

van een voorbije wereld werd ook gedaan door Gerrit Mol, collega en vriend van Jan Kruijver. Al snel lieten andere kunstenaars in hun werk blijken geraakt te zijn door hun omgeving. Ieder op hun eigen manier verbeeldden zij de idyllische streek. Kunstenaars die met hun werk in de tentoonstelling zijn vertegenwoordigd zijn onder meer Nic de Carpentier, Freek Engel, Jacob ‘Bofkonty’ Honig, Willem en Chris Jansen, Gerrit de Jong, Jan Kruijver, Frans Mars, Pieter Moleenaar, Klaas Bood, Frans Room, Klaas van Vliet en Gerrit Woudt.

Buschenhenke en Ouwejan

In de jaren 1930 ontstond een samenwerking tussen Buschenhenke en Ouwejan. Het resultaat hiervan is een boeiend oeuvre van fijn geschilderde werken op paneel van Buschenhenke; hij signeerde zijn werk met ‘H Busch’; en een collectie van realistische pentekeningen van Ouwejan. Bij elkaar geeft dit een prachtig beeld van hoe de streek ooit was, met bijvoorbeeld de kleine woonbuurtjes in traditionele houtbouw langs de paden en stegen. Soms is het ook nu nog herkenbaar, maar veelal is het onherkenbaar veranderd. Gesloopt om plaats te maken voor de noodzakelijke moderne vooruitgang.

Ook Remmet Ouwejan was bezorgd over deze sloop van het Zaanse erfgoed. Met zijn zeer realistische pentekeningen wist hij deze inmiddels goeddeels verdwenen houtbouw in de Zaanstreek op een prachtige wijze vast te leggen. Deze tekeningen zijn gebundeld in de twee lijvige delen ‘Zaens Skoon’, waarvan het eerste in 1934 verscheen (getiteld ‘Wat

Blijft?’ en met 96 prenten), gevolgd door een tweede deel in 1938 (getiteld ‘Bedenk, dat alles van het heden, straks alweer hoort tot het verleden’ en met 82 prenten). Met de gekozen titels uit Ouwejan zijn zorg over de afbraak in het traditionele Zaanse straatbeeld.

Noordervaldeurspadsloot, nabij de Oostzijde

De Schoolmeester

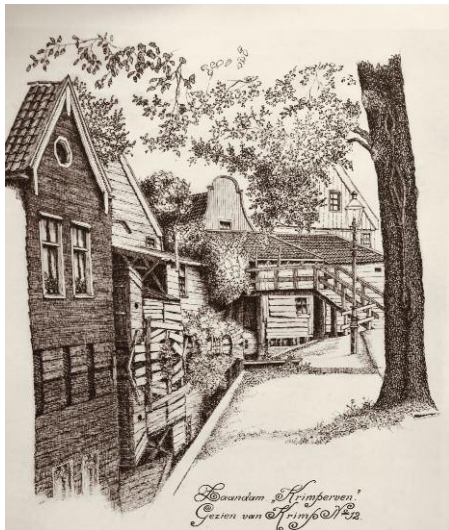

Bakkerspad, nabij de Westzijde, Zaandam

De Roompot aan de Oostzijde, Zaandam

Beide boeken, uitgegeven door Meyer's Boek- en Handelsdrukkerij te Wormerveer, zijn vandaag de dag zeldzaam en moeilijk te verkrijgen. Het eerste deel verscheen in een oplage van 250 genummerde en gesigeneerde exemplaren. De standaardversie hiervan kostte indertijd f. 39 en de in leer gebonden uitvoering had een prijs van f. 62,50. Omgekeerd zou dit tegenwoordig circa € 600 zijn, wat veel zegt over de exclusiviteit van de uitgave.

Krimperven, Zaandam

Gezien de belangstelling voor het eerste deel werd deel twee uitgebracht in een oplage van 500 stuks, ook genummerd en gesigeneerd door de tekenaar. Tientallen boeken van beide delen zijn overigens verloren gegaan omdat de prenten ook afzonderlijk werden verkocht.

De Zaanse paneeltjes van Buschenhenke zijn in een fijn geschilderde realistische stijl en op vrijwel altijd eenzelfde formaat gemaakt. Met de zonnige en zomers heldere uitstraling zijn de werken ook qua kleurgebruik gemakkelijk te herkennen. Buschenhenke maakte ze in de jaren 1930. Zijn oeuvre bestaat verder uit clair-obscur taferelen bij kaarslicht en maakte hij in opdracht schilderijen van Bijbelse voorstellingen. Ook kopieerde hij in opdracht schilderwerk uit de 17e eeuw wat voor een groot deel naar het buitenland werd verkocht. Hij maakte verder ontwerpen voor servies en aardewerk.

Ook heeft Buschenhenke als plateelschilder gewerkt in de plateelbakkerij 'De Ereprijs' in Amersfoort van kunstschilder en sierkunstenaar Eduard Stoffels (1874–1951). Op vrijdagavond 31 oktober 1908, het bedrijf was slechts enkele weken daarvoor opgestart, brandde het pand volledig uit. Naderhand bleek dat deze dramatische gebeurtenis was veroorzaakt doordat Buschenhenke een gas- of spiritusbrander had omgestoten.

Het was duidelijk een zware periode voor Buschenhenke, maar hij bleef schilderen en kreeg vaak opdrachten van uitgeverijen, kunsthandelaren en particulieren. Na een bewogen leven overleed hij op 3 februari 1938 in Nijkerk.

*Het bestuur wenst u Fijne en Sfeervolle Kerstdagen
en al het goede voor het komende jaar!*

Schilderij H.J.A. Buschenhenke van adres Kalf no 9, indertijd vlakbij oliemolen Het Windei. Tegenwoordig staat hier de Zaanse Olieraffinaderij (ZOL), onderdeel van Cargill.

VAN JAAR VERWISSELEN

Meestal zijn het maandagavonden waarop we bij elkaar komen. Eens in de zoveel tijd scharen we ons aan een tafel bij een bestuurslid thuis. Tijdens die vergaderingen kijken we terug en blikken we vooruit. Daar nemen we de lopende zaken door, lachen we om elkaars opmerkingen en luisteren gespannen naar slechte berichten. Maar bovenal smeden we er plannen voor de toekomst. Broeden we op ideeën die de Willem Jansen Stichting bestaansrecht geven.

Dat gebeurde ook aan de vooravond van het

kalenderjaar 2018. Het jaar dat we binnenkort uitzwaaien en opbergen in een jaaroverzicht. We bedachten dat we, in zijn honderdste geboortjaar, moesten proberen om Chris Jansen voor het voetlicht te brengen. Een van de vier zoons van Willem en Annie en degene die ze veel te vroeg kwijt raakten.

Bij een kop koffie of thee maakten we plannen voor een expositie en een biografie van Chris. 'Leven en werk', moest een mooi eerbetoon worden met volop illustraties die

zouden aantonen wat een uniek talent er schuilging in deze jongen. De biograaf werd aan het werk gezet, evenals de vormgever. Bij en in samenwerking met galerie Staphorsius werd er een expositie opgezet en in ons donateursblad en de media lieten we weten wat 2018 in petto had.

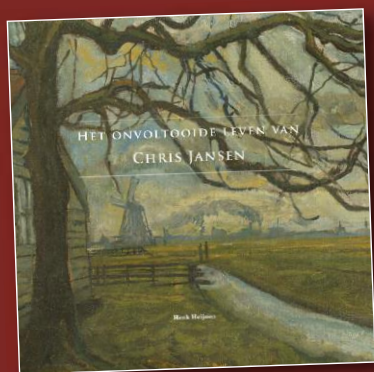
De aanzuigende werking van het Chris Jansenjaar konden we toen nog niet bevroeden. Uit het niets kwam het aanbod van Kees Koeman om een borstbeeld te maken. Op de dag van Westzaan werd dat onder het toezicht oog van velen onthuld. Opeens verkeerden vader en zoon in brons weer in elkaars nabijheid zoals ze dat vele uren hadden gedaan op de bovenverdieping van het huis aan de J.J. Allanstraat 382. Het was te mooi om waar te zijn toen de huidige bewoners hun huis openstelden voor een gelegenheidsexpositie. Een deel van de ruimtes was

nog niet gerenoveerd zodat we het werk van Willem en Chris in een authentieke omgeving konden zien. Wat een gewaarwording was dat. Spinnend als een kat op schoot liepen we door de woning van de Jansens.

Nu het laatste kalenderblad in zicht is blikken we nog een keer terug, daarna houden we er over op. We concluderen dat er ondanks alle misère in de grote en onze eigen kleine alle daagse wereld er ook mooie dingen gebeuren. Fijn dat we die kunnen delen met onze donateurs. En we hebben al weer rond de tafel gezeten. Voor volgend jaar hebben we de nieuwe plannen en wensen in de notulen vastgelegd. We hopen op uw blijvende steun en belangstelling en wensen eenieder toe wat elk mens zich ten diepste wenst: hoop, liefde en geborgenheid.

Het bestuur van de Willem Jansen Stichting.

DE WILLEM JANSEN STICHTING

Het boek over “Het onvoltooide leven van Chris Jansen” kunt u verkrijgen door overmaking van € 23,95 (incl. verzendkosten), op bank-rekening nr. NL52RABO 03701 51 119, Willem Jansen Stichting, Westzaan.

Secretariaat en ledenadministratie:

Gré Groenveld– Keijning

J.J.Allanstraat 166, 1551 RP, Westzaan

Email: j.groenveld1@upcmail.nl

Tel.: 075 - 63 51 698

WWW.WILLEMJANSENSTICHTING.NL